

Sygn. akt V CNP 74/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Iwona Koper
SSN Kazimierz Zawada

w sprawie ze skargi M. G.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego
z dnia 30 stycznia 2008 r., wydanego w sprawie
z powództwa M. G.
przeciwko Gminie R.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 września 2011 r.,

- 1) **stwierdza, że wyrok Sądu Okręgowego z dnia 30 stycznia 2008 r. jest niezgodny z prawem;**
- 2) **zasądza od Gminy R. na rzecz M. G. kwotę 917 zł (dziewięćset siedemnaście) tytułem kosztów postępowania.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy Sąd Grodzki – uwzględniając powództwo M. G. o waloryzację świadczenia pieniężnego i zapłatę – wyrokiem z dnia 10 października 2007 r. zasądził na jej rzecz od pozwanej Gminy R. kwotę 8.409 zł z odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku, oddalając roszczenie odsetkowe w części pozostałej i orzekając o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że powódka decyzją z dnia 18 września 1969 r. otrzymała przydział lokalu mieszkalnego położonego w R. przy ul. E.[...], uiszczając tego dnia kaucję mieszkaniową w wysokości 6.924 zł, stanowiącą wielokrotność (3,18) średniego ówczesnego wynagrodzenia. W dniu 8 października 2001 r. kupiła ten lokal, po ustanowieniu jego odrębnej własności, co uprawniało ją do zwrotu uiszczonej kaucji mieszkaniowej. W 2003 r. pozwana Gmina zwróciła powódce kaucję w nominalnej wysokości 2,03 zł, nie zgadzając się na waloryzację tego świadczenia.

Sąd Rejonowy stwierdził, że do kaucji mieszkaniowych wpłaconych przed dniem 12 listopada 1994 r. miał zastosowanie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 71, poz. 733), niewyłączający waloryzacji. Powódka uprawniona więc była do skorzystania z art. 358¹ § 3 k.c. z racji znacznego obniżenia wartości pieniądza, a zwrot kaucji w wysokości nominalnej, stanowiącej 0,09% przeciętnego wynagrodzenia, nie był należyтым wykonaniem zobowiązania (art. 354 k.c.).

Po uwzględnieniu wskaźnika waloryzacyjnego (3,18) oraz przeciętnego wynagrodzenia z chwili orzekania (2.644,34 zł) powódka zasadnie domagała się – zdaniem Sądu – zwrotu kwoty 8.409 zł.

Sąd Okręgowy– uwzględniając apelację strony pozwanej – wyrokiem z dnia 30 stycznia 2008 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo.

Sąd ten podkreślił, że ustawową zasadą jest spełnienie świadczenia pieniężnego w wysokości nominalnej (art. 358¹ § 1 k.c.). Zwracając kaucję mieszkaniową po denominacji złotego w takiej wysokości (2,03 zł) pozwana Gmina

spełniła świadczenie (art. 354 k.c.). Powódka przyjęła je bez zastrzeżeń, nie domagając się waloryzacji i nie oświadczyła, że dokonaną wpłatę uważa za częściowe spełnienie świadczenia, a z żądaniem waloryzacji wystąpiła dopiero po czterech latach. Dłużnik nie powinien pozostawać w stanie długotrwałej niepewności, dlatego przyjęcie świadczenia pieniężnego bez „zastrzeżenia waloryzacyjnego „ powoduje – zdaniem Sądu – wygaśnięcie zobowiązania.

Prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 30 stycznia 2008 r. został zaskarżony przez powódkę skargą o stwierdzenie jego niezgodności z prawem (art. 424¹ i następane k.p.c.).

Wyrok ten. zdaniem skarżącej, w sposób oczywisty i rażąco narusza art. 354 k.c. i art. 358¹ § 3 k.c. przez uniemożliwianie skorzystania przez nią z ustawowych uprawnień, w następstwie sformułowania wobec niej – osoby 80-letniej, nieznającej prawa – wymagań nieprzewidzianych w ustawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jest oczywiste, że w wyniku znanego procesu inflacyjnego doszło w Polsce do istotnego spadku siły nabywczej złotówki, a powódka została dotknięta tym procesem w sposób drastyczny. Niewątpliwym celem unormowania określonego w art. 358¹ § 3 k.c. było złagodzenie skutków inflacji, dlatego powódka była uprawniona do skorzystania z niego, skoro kaucja mieszkaniowa w chwili wpłaty stanowiła wielokrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (3,18), a w chwili orzekania po zwrocie stanowiła znikomą wielkość wynagrodzenia (0,09%= 2,03 zł).

Sąd Rejonowy trafnie zauważył, że waloryzacja kaucji mieszkaniowej wpłaconej przez najemcę przed dniem 12 listopada 1994 r. nie jest wyłączona (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 26 września 2002 r., III CZP 58/02, OSNC 2003, Nr 9, poz. 117). Znalazło to wyraz w praktyce orzeczniczej.

Stanowisko Sądu Okręgowego, który oddalił powództwo, opiera się na założeniu, że zapłata sumy nominalnej świadczenia pieniężnego (tu: zwrotu kaucji mieszkaniowej w wysokości nominalnej) stanowi spełnienie świadczenia i jest właściwym sposobem wykonania zobowiązania (art. 354 k.c.). Ze stanowiskiem tym, sformułowanym w sposób uniwersalny, nie można się zgodzić. Jest ono

nieuzasadnione w przypadku zwrotu świadczeń pieniężnych podlegających waloryzacji (art. 358¹ § 3 k.c.). W judykaturze podkreśla się, iż wówczas spełnienie świadczenia w wysokości nominalnej nie stanowi właściwego wykonania zobowiązania w rozumieniu art. 354 k.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1992 r., II CZP 14/92, OSNC 1992, nr 9, poz. 161, z dnia 3 kwietnia 1992 r., I PZP 19/92, OSNCP 1992, nr 9, poz. 166, z dnia 28 września 1993 r., I CRN 74/93, OSNC 1994, nr 7-8, poz. 162 i z dnia 5 lutego 2003 r., II CKN 1245/00, niepubl.). Sąd Okręgowy pominął, że spełnienie świadczenia pieniężnego w wysokości nominalnej następuje wówczas, gdy przepisy szczególne nie stanowią inaczej (art. 358¹ § 1 k.c.). Wyjątkiem od tej zasady jest w szczególności art. 358¹ § 3 k.c., mający wprost zastosowanie w sprawie o waloryzację kaucji mieszkaniowej powódki. Uchybieniem Sądu Okręgowego jest również wybiórcze odczytanie art. 354 k.c., „wyłączające” jego istotną treść, zgodnie z którą właściwym sposobem wykonania zobowiązania jest spełnienie go w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego. W tym kontekście nie można zaaprobować stanowiska, że właściwym sposobem wykonania zobowiązania pozwanej Gminy był zwrot kaucji mieszkaniowej w rozmiarze 2,03 zł. Niezrozumiała i dowolna jest przy tym sugestia, że powódka uznała taką wpłatę za wykonanie zobowiązania.

Sąd Okręgowy pominął również, iż pozwana Gmina w istocie uznała powództwo częściowo, powołując się na uchwałę Rady Miasta umożliwiającą waloryzację kaucji mieszkaniowej w wysokości 65%. Na tym tle należy wskazać, że art. 358¹ § 3 k.c. mówi m.in. o potrzebie rozważenia interesów obu stron, dlatego w judykaturze zazwyczaj uwzględniany jest „podział” między stronami negatywnych skutków inflacji w odpowiedniej proporcji.

Wyrażone w kwestionowanym wyroku Sądu Okręgowego stanowisko, że pozwana Gmina wykonała w całości zobowiązanie z tytułu zwrotu kaucji mieszkaniowej, narusza w konsekwencji - co do zasady - przepisy art. 354 i 358¹ § 3 k.c. w sposób istotny i rażący, gdyż godzi w ukształtowaną w judykaturze wykładnię tych przepisów. W konsekwencji uzasadnia konkluzję, że wyrok Sądu Okręgowego z dnia 30 stycznia 2008 r. (sygn. akt III Ca 1308/07) jest niezgodny z prawem (art. 424¹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 i 108 § 1 k.p.c.